

Ouderen Kenia in de knel

tekst en beeld Eva de Vries

Ouderen werden in Kenia lang gezien als wijze mensen en leiders van de familie. Maar die positie is aan het veranderen, zeker in de grote steden. Een serie portretten van Keniaanse ouderen.

Net als in veel andere Afrikaanse landen is de zorg voor ouderen in Kenia heel anders geregeld dan in Nederland. Er zijn nauwelijks bejaardentehuizen, er is geen thuiszorg en tafeltje-dekje bestaat niet. Pensioenen zijn bovendien een schaars goed in een land waar 96 procent van de mensen werkzaam is in de informele sector en de kost verdient als boer, dienstmeisje, tomatenverkoper of schoenpoetsers.

Van oudsher nemen kinderen de zorg van hun ouders op zich wanneer de omstandigheden dat vereisen. Maar de veilige plek van de ouderen te midden van de gemeenschap is aan het veranderen, zeker in de grote steden. „Rollen in het gezin wijzigen, en doordat steeds meer vrouwen werken, wordt hun zorgtaak kleiner”, legt Henry Neondo van HelpAge uit. De organisatie zet zich wereldwijd samen met lokale partners in voor de oudere generatie.

Steeds meer mensen trekken naar de stad in de hoop een baan te vinden. Ze belanden in de sloppenwijken omdat woonruimte daar betaalbaar is, maar voor ouderen is het leven er een stuk zwaarder dan op het platteland. Volgens Neondo hebben aids en

andere ziekten ervoor gezorgd dat een hele generatie is weggevaagd. „Ouderen worden steeds vaker belast met de zorg voor hun kleinkinderen, omdat hun kinderen zijn overleden. En dit terwijl ze zelf nauwelijks kunnen rondkomen.”

Tot last

Sinds het jaar 2000 maken mensen van 65 jaar en ouder aanspraak op een uitkering van 2000 shilling (ongeveer 18 euro) per maand. „Het is een begin”, vindt Neondo, „maar het is niet genoeg om huur, eten, drinken en schoolkosten voor de kleinkinderen te betalen.” Het probleem is goed zichtbaar in Kibera, de grootste sloppenwijk in Nairobi, waar Agnes Nyambura een dagopvang voor ouderen runt. Volgens haar is er sprake van een cultuurverandering.

„Kinderen negeren hun ouders soms compleet omdat deze hun tot last zijn en ze zelf nauwelijks rond kunnen komen. Van het respect van vroeger is weinig meer over. Sommige ouderen worden gediscrimineerd of zelfs mishandeld.” Nyambura organiseert praatbijeenkomsten, speciale kerkdiensten en naai- en breilessen. „Ik ben blij dat ik al bijna dertig jaar lang iets voor deze groep kan betekenen. Deze mensen geven me kennis en liefde, en ze vertellen me de mooiste verhalen. Tijdens de activiteiten delen ze ervaringen en zoeken ze steun bij elkaar. Het is een soort therapie voor hen.”

.....
Dit zijn de eerste portretten die freelance-journalist en fotograaf Eva de Vries maakte in het kader van haar internationale "Wise People Project". Zie ook storiesbyeva.com.

„Misschien win ik ooit de loterij”

Naam: Joel Angwekwe
Leeftijd: 70 jaar

„Ik groeide op in het westen van Kenia. Nooit heb ik de kans gehad om naar school te gaan. Ik vertrok in de jaren zeventig naar de grote stad, in de hoop werk te vinden. Ik heb van alles gedaan om een beetje te verdienen, zoals op straat groente en fruit verkopen. Een echte baan heb ik nooit gevonden. Mijn negen kinderen leiden hun eigen leven. Ze hebben het zelf ook niet breed. Ik heb soms het gevoel dat ze niet om mij geven. Nog steeds hoop ik op een financieel wonder. Misschien dat ik ooit de loterij win, of een gulle gift van iemand krijg.”

„Ik ben te oud om me druk te maken”

Naam: Jamilla Ramazan
Leeftijd: 90 jaar

„Ik ben geboren in de koloniale tijd. Ons land werd bestuurd door de Britten. Ik was eind dertig toen Kenia onafhankelijk werd verklaard. Dat was een bijzonder moment dat ik me goed kan herinneren. Mijn vijf kinderen zijn recentelijk allemaal overleden. De een kreeg een ongeluk en de ander werd heel ziek. Ik heb lang voor mijn kleinkinderen gezorgd, maar nu wonen zij op zichzelf. Ik verhuur het huis dat ooit van mijn ouders was. Van de opbrengsten kan ik goed leven. Ondanks de vele moeilijke momenten in mijn leven ben ik tevreden zo. Ik ben te oud om me druk te maken.”

„Ik leerde mezelf in het geheim schrijven”

Naam: Wambua Ksuva
Leeftijd: 72 jaar

„Toen ik een klein was, mocht ik niet naar school omdat ik moest helpen op de boerderij van mijn familie. Toch deed ik er alles aan om te kunnen leren. Ik ging op pad om pennen en papier te zoeken. Daarna zocht ik een geheime plek en oefende ik met schrijven. Urenlang. Helemaal leverde mijn inzet niet veel op. Ik vertrok naar Nairobi om werk te zoeken, maar dat is nooit gelukt. Nog steeds verdien ik mijn geld met het maken van houten lepels. Daar kan ik net van rondkomen. Vroeger was ik een heel goede voetballer. Ik deed mee aan de regionale competitie. Dat was de mooiste periode van mijn leven.”

„Ik zeg altijd: ga naar school”

Naam: Waceke Kimani
Leeftijd: in de negentig

„Ik ben oud, maar weet niet precies hoe oud. Toen ons land onafhankelijk werd verhuisde ik naar de hoofdstad. Nairobi zag er toen nog heel anders uit. Er waren nauwelijks auto's en dus ook geen files. Na de verkiezingen in 2007 brak er geweld uit. Veel mensen werden vermoord vanwege hun afkomst. Op een dag werd ik geslagen door onbekende mannen en ik raakte al mijn bezittingen kwijt. Het leven hier in Kibera is niet makkelijk. Ik wil onze jeugd adviseren om in ieder geval hun school af te maken, wat er ook gebeurt. Onderwijs is de sleutel naar een beter leven.”

„Mijn vader vocht voor de Britten”

Naam: Abdijumah Abdallah
Leeftijd: 85 jaar

„Toen Kenia nog een Engelse kolonie was heeft mijn vader gevochten voor de Britten. Mijn familie kreeg daarna op deze plek een lap grond. Ik ben hier opgegroeid. Het is mijn thuis. Vroeger hadden we hier zelfs een grote moestuin. Het leven was goed, maar nu is alles anders. Na de onafhankelijkheid verloor mijn familie veel land. Ik woon nu op een paar vierkante meter. Mijn zes kinderen zijn hier geboren. Ze zijn arm, net zoals ik. Het geheim van mijn ouderdom zit 'm in voeding. Ik heb altijd gezond gegeten. Verse groenten en fruit, in plaats van die bewerkte troep van tegenwoordig.”

„Mijn kinderen kunnen me niet helpen”

Naam: Martha Makau
Leeftijd: 76 jaar

„Dertig jaar geleden stierf mijn man. Ik heb daarna nog even in ons huis net buiten Nairobi gewoond. Toen ben ik uit het huis gezet, ik had niet voldoende geld om daar te blijven. Sindsdien woon ik in Kibera. Mensen vinden dat ik een mooie lach heb, maar ik vind het leven zwaar. Het is een uitdaging om iedere dag voor voldoende eten te zorgen. Steeds weer opnieuw. Ik heb vier kinderen, maar zij kunnen me ook niet helpen. Zij verdienen nauwelijks genoeg om hun eigen kinderen te voeden.”

column

Testosteron

tekst ds. J. Belder

Opgewonden hooligans gaan in bos-
sen met elkaar op de vuist, berichtte
Trouw. Vooral mannen schijnen
onrustig te worden bij lang stilzitten.
Een teveel aan testosteron, wordt be-
weerd. Het zit ons in het bloed om er
snel om los te hakken. Van opgewon-
den bumperklevers naar koelbloe-
dige koppensnellers is slechts een kleine stap. Een
gradueel verschil.

Ontwikkeling van wetenschap en techniek brach-
ten de beruchte ABC-wapens: atoombommen, biolo-
gische en chemische wapens. We krijgen ze met geen
mogelijkheid de wereld meer uit. Hun vernietigings-
kracht is enorm. Je kunt er beestachtige wreedheden
mee bedrijven, het leven van miljoenen in luttele
ogenblikken vernietigen.

Alle macht die niet in dienst van de liefde tot God en
de naaste staat, loopt kans demonische vormen aan te
nemen. Verwaandheid en waanzin liggen in elkaars
verlengde. In onze dagen spelen politieke kopstuk-
ken hoog spel, zo niet met vuur. Nu de verhouding
tussen de Verenigde Staten en Rusland een absoluut
dieptepunt bereikt en een nieuwe wapenwedloop zich
aftekent, kunnen we ons hart vasthouden. Oorlogs-
retoriek zwelt aan vanuit Moskou en Washington. Er
wordt bedreigd met inzet van de ergste wapens. Zal de
oorlog in Syrië de bom doen barsten en leiden tot een
Russisch-Amerikaanse confrontatie? Tot een oorlog
met totalitair karakter? Een derde wereldoorlog...?

Soms blijft er geen andere weg over dan die van het
zwaard om erger te voorkomen. Idealisme kan een
al even zo gevaarlijk wapen zijn als een bom. Van
een "rechtvaardige oorlog" is echter alleen sprake
bij strikte inachtneming van de voorschriften uit
Deuteronomium 20 en Amos 1. Daarbuiten dreigt
de door God vervloekte tactiek van de verschroei-
de aarde met beestachtige wreedheden tegen vrouwen
en kinderen. Een mens die 'ontmenselijkt' hangt nu
eenmaal graag de beest uit.

Terwijl op dit moment de bewoners van het Cara-
ibisch gebied geruïneerd zijn na de verwoestende
orkaan, investeren de grootmachten kapitalen in
de modernisering van hun wapenarsenaal. Ook de
kleine(re) spelers op het wereldtoneel blijven niet
graag achter. In hongerig Noord-Korea gaan bakken
met geld op aan de speeltjes van de leider. Dan ben
je vele malen erger dan een Oen. De wereld lijkt wel
geleid te worden door zwaar psychiatrische patiën-
ten, waarvan sommigen zich ontpoppen tot heuse
maniakken, agressieve pitbullterriërs die meedogen-
loos toeslaan zodra er een machtsvacuüm ontstaat.

Ieder leiderschap losgemaakt van het koningschap
van Christus is een regelrecht gevaar voor de wereld-
vrede.

"Uw koninkrijk koom' toch, o Heer!
Ai, werp de troon des satans neer."